Tomáš Polenský: Mluvící hlavy v dokumentárním filmu

recenzní posudek

K předložené studii nemám žádné zásadní výhrady, které by měly bránit jejímu publikování. Text je jasně rozvržen, přehledně strukturován zřetelně vymezuuje cíl svého zkoumání, a přináší nejen nové poznatky, ale i metodiku k jejich osvojení, kterou nám autor odkrývá na s. 58 – 59.
Cenným a výsostně souladným s tématem je i „sestřih mluvících hlav" - tedy rozhovorů s tvůrci s ohledem na vybrané aspekty zkoumání mluvící hlavy, který je zároveň i názornou ukázkou transpozice principu mluvící hlavy do podoby textové. Se slzou v oku musím jen připomenout, že plánovaný náklad 100 výtisků jeví se mi příliš malým . A to nejen vzhs ohledem na přínosnost Tomášovy práce, ale zejména s ohledem na její širošíré použití: to není ublikace jen pro filmaře – dokumentaristy! Vždyť s „mluvícími hlavami" pracují vizuální antropologové, studenti žurnalistiky a masových médií amnozí a mnozí další. Proto se domnívám, že by knize slušel náklad dvojnásobný.

Následující poznámky mají formu doporučení k zamyšlení, zda by některé drobnosti zejména v rovině formálních úprav nemohly být více precizovány. V žádném případě tím nechci zpochybnit záslužnou práci redaktorskou ani korektorskou či grafickou.

Seznam citovaných filmů: - seznam obsahuje toliko některé filmy, které jsou v textu zmíněny, řadu filmů, které jsou zmiňovány filmaři v rozhovorech v seznamu vůbec uvedena není, stejně tak jako některé filmy (např. s. 9: *Příběhy 20. století: Vojna*, **s. 62** – *Vietnam WaR* a mnohé další), z nichž jsou použity fotografie v záhlaví některých podkapitol. Není mi tedy jasné, jaký byl klíč k uvedení toliko v seznamu jmenovaných filmů. Doporučuji do seznamu zařadit všechny v textu uvedené filmy!
A k úvaze bych rovněž dal, zda by neměly být uvedeny i jejich originální názvy – tedy nejen české. (a což teprve kdyby kniha byla doplněna o rejstřík filmů?)
V souvislosti s uváděnými filmy v textu by bylo dobré na všech místech ujednotit psaní jejich názvů a případně i jiných děl *kurzívou*. (viz např. **s. 69** pozn 48: Česká cesta, místo *Česká cesta* aj.) a to i ve výpovědích filmařů (např. **s. 111**: Thin Blue Line uvést i v textu kurzívou *Thin Blue Line* atp.)

Rovněž se domnívám, že by bylo vhodné uvážit použití *kurzívy* u všech přímých citací. Proč jsou např. citace z rozhovorů s Ivo Bystřičanem a M. Kohoutem na **s. 43-45** tištěny *kurzívou* a v rozhovorech kurzíva není? Vždyť *kurzívou* je označena i citace s Nicholse na s. 12 atp.

Možné mírné úpravy či reformulace - návrh:
s. 10 – 12 – proč je dvakráte v úvodu zmíněno totéž? s. 10: „ ...o kterém se v této knize dočtete v kapitole Příklad z praxe" , téměř identickou informaci získá čtenář i na s. 12, pokud bychom zde doplnili název filmu: „Na samotném konci knihy pak najdete Příklad z praxe, který na mnou režírovaném filmu *Neumlčené hlasy Beslanu*, ukazuje práci s mluvící hlavou." Návrh: vypustit onen výše citovaný dovětek na s. 10.
Pokud je toto zdvojení informace záměrné, tedy jako autorova skrytá narážka na televizní zlozvyk zdvojování informací, pak se omlouvám a poznámku beru zpět.

s. 9 – dole: „…...Skálovou, jestli bych nevytvořil z výpovědí...“ návrh, fomulovat bez záporky, jevilo by se mi to vstřícnější ke smyslu věty i vůči čtenáři, tedy např: „…...Skálovou, abych vytvořil z výpovědí….“

s. 64 výraz „pro televizi“ je hovorově nejednoznačný, pro kterou. Návrh: „pro Českou televizi“

s. 77: ve výpovědi Jana Gogoly ml. je mi nesrozumitelné tvrzení: „Dám si jen pozor, aby za **mnou** nebylo okno, protože to by mi dělalo konturu.“ Rozuměl bych tomu, kdyby zde stálo: „Dám si jen pozor, aby za **ní** nebylo okno, protože to by mi dělalo konturu.“ Ač tato věta češtinářskému uchu možná nezní gramaticky lahodně, je věcně správná na rozdíl od tvrzení uvedeném v textu.

s. 138: „ Technici v České televizi povolují….“ - hovorově je to zcela srozumitelné, ale nebylo by věcně přesnější nevztahovat to na konkrétní osoby, ale na dané technické normy pro vysílací standardy? Např. „Technické normy v České televizi povolují...“

Následují poznámky k překlepům, které možná už mezitím byly opraveny:

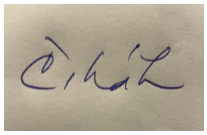
chybně rozdělení slov na konci řádku:
s. 27: NE – JPRVE, **s. 78**: NAOP – AK, **s. 142**: NE – JVĚTŠÍ

překlepy:
s. 70: „ ...se snažím odb**í**t na začátku“ - odb**ý**t
s. 75: „ Odpovídejte celou větou**?**“ Proč je na konci věty otazník**?**? Podle smyslu to není věta tázací.
s. 79: překlep v prvním slově Báry Kopecké: „Zál**ě**ží...“
s. 98: „ vypl**í**vá“ - má být ypsilon: vypl**ý**vá - od slovesa plynout a ne plít.
s. 106: „ten Stanův VHS..“ chybí **d**: „ten Stan**d**ův VHS...“
s. 114: „ … k té Baarové .“ je tam zbytečně mezera před tečkou.

Malá poznámka ke grafické úpravě:
s. 101 – pouhý jeden a čtvrt řádku na stránce působí poněkud nešťastně, nestálo by za to, předcházející výpověddi mírně redukovat, aby se tomuto „přetečení“ do další stránky zabránilo?

Studie tak jak mi byla zaslána neobsahuje ani anglický název ani abstrakt ani klíčová slova, jest tedy na redakci, aby toto spolu s autorem doplnili, pokud to vyžaduje nakladatelství.

Předložený text **vřele doporučuji k publikování.**



V Praze, dne 9. 10. 2022 doc. RNDr. MgA. Martin Čihák, Ph.D.